

cum aliis recepta et servata sunt. Rursum in arcum non sunt inducta animalia, que ex putrefactione, uti mures, vermes, apes, scorpiones; nec ea que ex congressu diversarum specierum, ut mulus ex equa et asino, nascuntur. Terrestrium ergo animalium, que ingressa sunt arcum, Arias Montanus lib. de Arcâ numerat species 150, exceptis serpentiis. Jan Pererius serpentium et reptilium numerat species 25. Quare universum fuissent circa 175 species animalium terrestrium in arcâ, in quibus sex tantum sunt majores equo; paucæ aequales, multæ minores etiam ovibus. Omnis haec terrestris Pererius aquat 250 hucus, nec in arcâ plus loci occupasse censem, quam occupent 250 boves. Avium vix 150 species apud Gessnerum et Aldrovandum invenies, in quibus paucæ majores sunt cygnis, plerisque illi minores. Potuit ergo facilè arcâ haec omnia capere, cum eius capa-

CAPUT VII.

1. Dixitque Dominus ad eum: Ingredere tu, et omnis domus tua, in arcum; te enim vidi justum coram me in generatione hac.

2. Ex omnibus animantibus mundis tolle septena et septena, masculum et feminam: de animantibus vero immundis duo et duo, masculum et feminam.

3. Sed et de volatilibus colli septena et septena, masculum et feminam, ut salveretur semen super faciem universæ terra.

4. Adiuv enim, et post dies septem ego pluam super terram quadraginta diebus et quadraginta noctibus; et delebo omnem substantiam, quam feci de superficie terre.

5. Fecit ergo Noe omnia que mandaverat ei Dominus.

6. Eratque sexcentorum annorum quando diluvio aquæ inundaverunt super terram.

7. Et ingressus est Noe et filii ejus, uxoris ejus et uxores filiorum ejus cum eo, in arcum propter aquas diluvii.

8. De animantibus quoque mundis et immundis, et de volucribus, et ex omni, quod movetur super terram,

9. Duo et duo ingressa sunt ad Noe in arcum, masculus et femina, sicut præcepserat Dominus eum;

10. Cùmque transiit septem dies, aquæ diluvii inundaverunt super terram.

11. Anno sexagesimo vita Noe, mense secundo, septimo decimo mensis, rupi sunt omnes fontes abyssi magna, et cataractæ celi aperte sunt;

12. Et facta est pluia super terram quadraginta diebus, et quadraginta noctibus.

13. In articulo die illius ingressus est Noe, et Sem, et Cham, et Japhet, filii ejus; uxoris illius, et tres uxores filiorum ejus cum eis, in arcum;

14. Ipsi et omne animal secundum genus suum, universaque juncta in genere suo, et omne quod movetur super terram in genere suo cunctumque volatilium secundum genus suum, universæ aves, omnesque volucres,

276
citas fuerit 450000 cubitorum, ut dixi vers. 15.

VERS. 20. — INGREDIENTUR TECUM. Hebraicæ tabou, elecha, venient ad te, scilicet sponte sua, etiam si sint effera, idque vel Dei instinctu vel angelorum impulsu, ut prius ad Adamum c. 2, vers. 19, eadem adducta sunt. Ita S. August. lib. 15 de Civit., cap. 27. Non ergo animalia haec quisexvit Noe, eaque adduxit ad arcum, ut vult Philo; non etiam ipsa animalia invalescecente diluvio, fugerunt enatando ad arcum, ut vult Hugo Victorinus apud Buteonem.

VERS. 21. — EX OMNIBUS EISQ; QUE MANDA POSSUNT. Hebraicæ, ex omni cibio qui comedì solet, puta tam ab homine, quam à bestiis. Unde verius est, quod asserit Joan. Buteo (licet contrarium opinetur Perer.), scilicet animalia carnivora in arcâ, non herbas, sed carnes, à Noe arcâ ad hunc finem impositas, comedisse; leo enim, v. g., tantum carne vescitur.

CHAPITRE VII.

1. Le Seigneur dit ensuite à Noé : Entrez dans l'arche, vous, et tout votre maison, que je vous sauver avec vous, parez qu'en tous ceux qui vivent aujourd'hui sur la terre, j'airerai que vous seul êtes juste devant moi.

2. Prenez sept mâles et sept femelles de tous les animaux que vous savez être purs, et deux mâles et deux femelles des animaux impurs.

3. Prenez aussi sept mâles et sept femelles de tous les oiseaux du ciel ; faites-les entrer avec vous dans l'arche, afin d'en conserver la race dessus la face de la terre ; et faites au plus tôt ce que je vous ai commandé.

4. Car je n'attendrai plus que sept jours, et après cela je ferai pleuvoir sur la terre durant quarante jours et quarante nuits, et j'exterminerai de dessus la terre toutes les créatures que j'ai faites.

5. Noé fit donc ce que le Seigneur lui avait commandé.

6. Il avait six cents ans lorsque les eaux du déluge inondèrent toute la terre.

7. Avant qu'elles eussent commencé à tomber, Noé entra dans l'arche et avec lui ses fils, sa femme, et les femmes de ses fils, pour éviter les eaux du déluge.

8. Les animaux purs et impurs avec tout ce qui se meuut sur la terre,

9. Entrèrent aussi dans l'arche avec Noé, deux à deux, mâle et femelle, selon que le Seigneur l'avait commandé à Noé.

10. Après donc que les sept jours que le Seigneur avait dura furent passés, les eaux du déluge se répandirent sur toute la terre.

11. L'année six cent de la vie de Noé, le dix-septième jour du second mois de la même année, qu'commençait alors au mois d'octobre, les sources du grand abîme des eaux où Dieu avait renfermé celles qui couvraient la terre au commencement du monde, furent rompus, et les cataractes du ciel, où il avait mis, comme en réserve, les eaux qui étaient au dessus du firmament, furent ouvertes.

12. Et la pluie tomba sur la terre pendant quarante jours et quarante nuits.

13. Aussiôt donc que ce septième jour parut, Noé entra dans l'arche avec ses fils Sem, Cham et Japheth, sa femme et les trois femmes de ses fils.

14. Et tous les animaux sauvages, selon leur espèce, y entrèrent aussi avec eux; tous les animaux domestiques, selon leur espèce; tout ce qui se meuut sur la terre, selon son espèce; tout ce qui vole, chacun selon son espèce; tous les oiseaux, et tout ce qui s'élève dans l'air;

15. Ingressæ sunt ad Noe in arcum, bina et bina ex omni carne, in qua erat spiritus vita.

16. Et quia ingressa sunt, masculi et femina ex omni carne introierunt, sicut præcepserat ei Deus; et inclusit eum Dominus de foris.

17. Factumque est diluvium quadragesima diebus super terram; et multiplicaretur aquæ, et elevaverunt arcum in sublime à terrâ.

18. Vehementer enim inundaverunt; et omnia repleverunt in superficie terre: porro arcâ cerebatur super aquas.

19. Et aquæ prevaluerunt nimis super terram; operique sunt omnes montes excelsi sub universo ecclio.

20. Quindecim cubitis altius fuit aqua super montes, quos operaverat.

21. Consumptaque est omnis caro qua movebatur super terram, volucrum, animantium, bestiarum, omnime repulitum qua reptant super terram, universi homines.

22. Et cuncta in quibus spiraculum vitæ est in terra, mortua sunt.

23. Et delevit omnem substantiam, qua erat super terram, ab homine usque ad pecus, tam reptile quam volucres; et deleta sunt de terra; remansit autem solus Noe, et qui cum eo erant in arcâ.

24. Obtinuerunt aquæ terram centum quinquaginta diebus.

COMMENTARIUM.

VERS. 4. — OMNIS DOMUS TUA, omnis progenies et familia tua.

IN GENERATIONE HAC, inter homines hujus temporis.

VERS. 2. — EX OMNIBUS ANIMANTIBUS MUNDIS. Theodor., Abulensis et Beda putant haec animalia per anticipationem vocari munda, quia scilicet per legem Mosis Levit. 11, decernenda erant munda. Verum melius alii censent, distinctionem animalium (etiam avium, ut habent 70) in munda, et immunda, de quâ Levit. 11, fuisse quoque in lege naturæ, idque instinctu Dei et traditione majorum, quod scilicet Deus tempore legis nature, illa animalia quasi munda, revererit ad suum sacrificia, qua postea tempore legis Mosis, quasi munda Iudeis secrevit ad esum. Ita S. Chrys., Didymus, et Pererius.

SEPTENA ET SEPTENA, id est, quatuordecim, puta septem mares et septem feminas, quatuordecim enim ex mundis animalibus, quatuor vero ex immundis servata esse in arcâ, censem Origenes, Justinus, Olesaster, et Dionys.; verum sic ingens fuisset animalium turba, quam capere non potuisse arcâ.

Melius ergo Josephus, S. Ambros., Chrysost., Theodor., Eucher., Lyran., Abulensis, Cajetanus et Perer. sic exponunt: Ex mundis tollens septena et septena, id est, septem tolles in arcum, è singulis qua munda sunt, scilicet unum par ad speciei propagationem; secundum par ad sacrificium; tertium par ad esum post diluvium; quartuplex Plinius, lib. 10, cap. 2, describens phenicem, ait eum esse fabulam, additque: Alteratus est, inquit, in urbem phenix Claudi principis censurâ, anno urbis DCCC, et in comitio propositus, sed

15. Tous ces animaux, entrèrent, avec Noé dans l'arche, deux à deux, mâle et femelle, de toute chair vivante et animée.

16. Ceux qui entrèrent étaient donc mâles et femelles et de toute espèce, selon que Dieu l'avait commandé à Noé; et le Seigneur l'y enferma par dehors.

17. Le déluge se répandit sur la terre pendant quatre-vingt jours; et les eaux s'étant accrues, élevèrent l'arche en haut au-dessus de la terre.

18. Elles inondèrent tout, et couvrirent toute la surface de la terre; mais l'arche était portée sur les eaux.

19. Les eaux étrangèrent et grossirent prodigieusement au-dessus de la terre, et toutes les plus hautes montagnes qui sont sous le ciel furent couvertes.

20. L'eau ayant gagné le sommet des montagnes, s'éleva encore de quinze coulées plus haut.

21. Toute chair qui se meuut sur la terre en fut consumée; tous les oiseaux, tous les animaux, toutes les bêtes, et tout ce qui rampe sur la terre.

22. Tous les hommes moururent, et généralement tout ce qui a vie et qui respire sur la terre et sous le ciel.

23. Toutes les créatures qui étaient sur la terre, depuis l'homme jusqu'aux bêtes, tait celles qui rampent, que celles qui volent dans l'air, tout péri, il ne demeura que Noé seul, et ceux qui étaient avec lui dans l'arche.

24. Et les eaux couvrirent toute la terre pendant cent cinquante jours.

quem falsum esse nemo dubitaret. Unde mirum est Comibrie, lib. 2 de Celo, c. 3, q. 6, a. 4, asserere esse phoenicem, idque tum ex aliis, tum ex hisce Plinius verbis confirmare; Plinius enim phoenicem habet pro fabula; alii veteres qui phoenicem astruunt, non ex sua sententiā, sed ex prisorum scriptis, sive veris, sive fabulosis aut symbolicis eum astruunt. Verum Comibrie addunt, phoenicem non esse unum, sed plures, nec seipsum resuscitare, sed more communī generari. Quare alii ponunt phoenicem, ab eo quī a veteribus ponuntur, quasi symbolū et typū resurrectionis; et tales phoenices se habere Abyssinī aliique jactant. Nam Comibrie. aliique omnes jam consentiunt, nullum esse tales phoenicem, qui unicus sit, quicque moriens renascatur, qualēm veteres descripserunt. Nisi ergo istius sit de nomine, dicendum est phoenicem non esse, nec fuisse in mundo.

VERS. 7. — ET INGRESSUS EST NOE ET FILII EIUS, Uxor eius, et uxores filiorum eius. Nota. Octo tantum homines in arcā ingressi et servati sunt, regnante diluvio; ex his octo, septem servati sunt propero. Henoch interim ex paradiō aquis obruto, alio est translatus.

Berosus Annii uxorem Noe Tyraeam vocat, uxores verò filiorum Noe vocat Pandoram, Noellam, et Noeglam. Verum vix dicti valde dubitant, an Berosus quem Annus edidit, sit verus et prius ille Chaldaeorum Berosus. Gnostici, teste Epiphanius, hæres. 26, uxorem Noe vocarunt Noe, Noellam, et Noeglam. Enimque asserit vocatam esse Bartheneon. Rursum unam ex hisce uxoribus fuisse Sybillam Babyloniam, fatetur ipsam lib. 1, orac. Sybill. post principium, ubi ipsa se cum marito in arcā fuisse profiteretur. Sed yiri docti id suspectum habent, quasi versibus illis additum sit ab aliquo sciolō ad antiquitatem et auctoritatem illi oraculorum libro conciliandam. Nam quid ibidem ipsa addit, arcā subsedit, non in montibus Armeniae, sed Phrygiae, manifestè repugnat Mosi c. seq. v. 4. Scio aliquos eruditos haec symbolicè accipere, atque opinari, Sybillas veras et primeveras non fuisse feminas prophetias, sed tantum fuisse priscam Hebraeorum Kabalam, sive Kibylam (unde Sibylle nomen), id est, doctrinam à patribus traditione acceptam. *Kabal* enim hebreacē significat *accipere, recipere, excipere* ab alio: inde *Kabula* vel *Kibylam* est *māzār*, sive patrum traditio, quam Noe à priori subito acceptam posteris post diluvium tradidit; perinde ac Lactant. lib. 1, Institut. cap. 6, ex Yarrowne censem, Sybillam dictam esse quasi *Isiōnū*, et quid consilia Dei denuntiaret. Veteres enim deos *Isiōnū*, non *Isiōnū*; et consilium, non *Isiōnū*, sed *Isiōnū* appellabant. Si ergo Sybilla est *Kabula*, vel *Kibylam*, utique ipsa cum Noe, et in Noe fuit in arcā. Verum de Sybillis alibi disputandum est.

VERS. 11. — ANO SEXCENTESIMO VILE NOE planē exacto, et 601 inchoato per 40 dies, inquit Perer. Verum contrarium est verius, scilicet anno 600, Noe inchoato, expisse diluvium; nam diluvium duravit totum annum, et anno 601 Noe, mense secundo, ces-

savit, ut patet cap. 8, v. 15. Rursum Noe post diluvium vixit 550 annos; vixit autem universum annos 950; quod si diluvium existisset anno 601 Noe, cùm duravit annum integrum, sequeretur, Noe vixisse annos 951, quod falsum est. Porro sexcentesimo anno factum est diluvium, inquit S. Ambros. lib. de Noe, cap. 14, quia sexto die Adam creatus est. Idem numerus par, et in auctore est Adam, et in reparatione (Noe) servatur, quia fons sexagesimi et sexcentesimi sextus est numerus.

Nota hic constantiam fidei in Noe; nam centum annis in fide diluvii persistit, scilicet ab anno 500 ad 600, illudque constanter praedicit; est ab omnibus, etiam cognatis rideretur, quasi qui vano timore corruptus, studio labore in arce fabricat tot annos desiderat; sed bi hoc anno risum in flumet et seram penteatam communarat. Noe similis fuit Matthathias 1, Machab. 2, vers. 19.

MENSE SECUNDO, qui hebreacē dicitur iār, et ferē respondet nostro maio, saltem quoad posteriorem sub partem. Primus enim Hebreorum, et S. Scriptura mensis est nisan, qui partim martio, partim aprilii respondet. In maio ergo ceperit diluvium, idque ut ostenderet Deus, causam diluvii non naturalem fuisse ex pluvia et imbris hiemalibus, sed speciali providentiā Dei illud effectum esse, sub initium astatis, cùm inchoantur calores et siccitates. Ut igitur major eset impiorum dolor, Deus eos perdit tempore amissione, quo nil nisi latum sibi pollicebantur: edebant et bibebant, ut at Christus Lucas cap. 17, v. 27, et S. Amb. lib. de Noe cap. 14: *Tunc, inquit, fecit diluvium, quando dolor eorum major fuit, qui in iād abundātū pūnicibantur, tunc ultio terribilis tanqā dicens Dei, etc.*: *Pereat cum homine omnia, propter quem sata sunt omnia.* In suis dīvitīs consummatū homo, cum sata dōte morietur. Idem iudicium contigit dīvitī Evangelico, qui multis bonis collectis, pollicebat sibi deinceps lautam vitam, sed eadem nocte perit. Idem contigit Nabuchodonosor regi; idem Aman; idem Herodi Act. 12. Noe est quid acit Christus: *Quā horā non putatis, filius hominis venit, et Paulus: Cum dixerint, pax et securitas, tunc repentinus eis supervenit interitus.* Nemo igitur in prosperitate mundanā confidat. Spes enim impia quasi lamgo que a vento tollitur, Sapient. 5, v. 15. Josephus tamē incipiens annum à septembri, mense hunc secundum vocat Marchesianum (sic enim legendum est, non autem Marsenona), qui respondet nostro octobri, cùm abundant imbræ; sed prius, quod dixi, verius est.

Denique Anton. Fonseca in annot. ad Cajet. in c. 8 Gen. et Torniellus putant, mensem ingressus et exitus Noe de arcā fuisse januarium, quem idcirco dicitur à primis gentilibus postmodum ipsi Noe fuisse consecratum, et ab eo denominatum; si quidem Noe ab ipsius Janus nuncupatur; quem idcirco bifrontem fuxerunt, quod Noe viderit annum et seculum tam vetus quam novum. Verum non video solidum hujus opinionis fundamentum; nec enim januarius apud Heliocritos fuit mensis secundus, sive annum sacrum, sive

COMMENTARIUM. CAP. VII.

vulgarem et civilem accipias; licet id subtiliter ostendere conetur Torniellus p. 107.

SEPTIMO DECIMO DIE MENSIS. Hunc diem fuisse Dominicum esserit Cedrenus; die enim Dominico tam copioso, quam desissit, et finem accipisse diluvium, tradit ipse et alii nonnulli, penes quos sit fides.

RUPTI SUNT. Hebreacē nibbel, id est, impetu ac vi aquarum dissipati, dissecati, diffracti, disrupti sunt.

OMNES FONTES. Omnes scaturigines, omnes rivis, omnia orificia, omnes venae, omnes aquae ductus et abyssus prouidentes; ita ut aqua abyssi jam suis rivis, venis, alveis et aquae ductibus coerceri non posset, sed eos perrumpens omnia inundaret, faceretque quasi unum mare per totam terram. Unde cessante diluvio, reducta sunt aqua in suam hanc abyssum, ibique conclusa, cūm, ut ait Scriptura, clausi sunt fontes abyssi.

ABYSSI MAGNI, id est, abyssorum multarum. Sub terrā enim sunt multe abyssi, id est, voragine aquarum. Unde pro magne, hebreacē est rabbā, id est, multe, Ita Perer. Et Delrio. Verum cūm hebreacē sit, non *tēhom*, id est, abyssi, sed *theom*, id est, abyssus; et *rabbā*, id est, multa, per enallagm Hebreis familiarem, idem sit quod magna, ut verit̄ noster; verū cōsentit alii, abyssum magnam hinc vocari barathrum, sive voragine illam subttereaneam maximum et profundissimam, que tum ex aquis in cūm initio mundi à Deo reconditus, tum ex mar, aquis est plenissima, quam multi putant esse matricem omnium fluminum, fontium et aquarum dulcium, de qua dixi c. 1, 9. Hic enim hebreacē vocatur *tēhom*, tam hinc quā Deut. 33, 15, ubi hebreacē nuncupatur, *tēhom robetet tachat*, id est, abyssus cubans infernū; quod noster verit̄ abyssum subiacēt. Talem enim abyssum sive voragine aquarum subttereaneam esse, tum experitā multiplici, tum variis argumentis, tum auctoritatē Platoni, S. Hieron., Basili, Damasc., Philonis, Plini, Isidori, S. Thomas, Bernardi, et aliorum, quin et S. Script. locis jam citatis docent Comibrienses tractata in Meteorā c. 4, et Valesius Sacra Philosophie c. 63. Licet enim sub terrā multe sunt aquarum voragine, tamen haec omnes una cōsentunt esse subttereana vorago, sive abyssus; prōsēris, quia verisimile est, omnes invicem per venas et meatus conjungit, et in primaria ac majori quāpdam voragine quasi matrice convenire. Ex hac ergo abyssu cruentipes aquae largissime, instar fluminum, in mō marium terram operuerunt; ipsa quoque maris littore suo egressa, terram operuerunt; omnes enim mare, per venas, cum abyssu hinc dicitur conjungunt et unitur; unde per abyssum hinc maria quoque intelliguntur; abyssus enim est vorago aquarum, tam que terrā, quam que mari cōtentur.

Dices: Ergo tum in mari et abyssu fuit vacuum. Respondeo non fuisse, partim quia in abyssum loco aquae subintravit aer: per partem quia Deus tum rarefecit aquas maris et abyssi, quo factum est ut ille majorum locum exposcerent, seque non tantum per alveos suos, sed et per terram disfundenter.

Ex hoc ergo tum in mari et abyssu fuit vacuum.

Notā → *rupti sunt omnes fontes*, q. d.: Tanta fuit aqua, ex abyso et mari erumpentes, vis et copia, ut omnes suas fontes, limites et aggeres pervaaderet, atque per latera quaquaversum se effundaret, totamque terram obnubret; perinde ut faciunt torrentes terrā conclusi, dum vi aquarum suos exiūs, alveos et aggeres, quibus quasi carcerebūs concludebantur, dilatant, diriugunt, rumpunt, et per latera undequaque crument omniaque inundant.

ET CATARACTAE CELEI APERTAE SUNT. *Cataractae*, ait Eugubinus et Oleaster, sunt foramina, que Deus fecit in celo, sive firmamentū, ut per ea aqua que supra firmamentū sunt, defluant; propriū diluvium enim aquas has ibidem fuisse repositas à Deo, initio mundi, cōsentit ipsi; sed hoc modo findi debuerit, non tantum firmamentū, sed omnes coeli planetarū, quod est improbable. Secundo, Petrus de Aliaco et alii, quos citat Perer. pagin. 232, per cataractas accipiunt constellations quarum vi naturali factum sit diluvium; sed hoc repugnat huic versu et v. 4. Dico ergo cataractae coeli hinc per catachresis vocantur nubes ipsaque secunda aëris regio, multa in partes plagasque divisa, quae vapores et aquas intra se quasi repagulis et cataractis quibusdam contineat et coeget, q. d.: Nubes, ipsaque secunda aëris regio, in diluvio tanto impetu, aquarum vim maximam in terram dejecti, ut totus aer videretur rumpi in vastissima foramina, per quae non tam guttas et pluvias, quam densissimos imbrēs, instar rivorum et fluviorum effusit, ita ut aer jam non aer, sed continuus quidam imber, in mō more esse videretur. Ita S. Chrysost., Rupertus et Perer. Cataractae enim nuncupantur à *catastrophā*, id est, precepis deorsum ruo. Unde, ruptis his cataractis, subdit Moses: *Et facta est pluvia super terram quadraginta diebus.*

Nota. Duplex fuit causa diluvii, una supra, puta pluvia erumpens ex cataractis coeli; altera infra, puta erupcio et inundatio abyssi, ita ut terra media, urinque invasa et obruta fuerit aquis.

Sane difficultate est p̄videre, unde tanta aquarum copia, quae totam terram operaret, in mō altissimos montes quindecim cubitis superaret, prodierit. Constat enim montes nonnullos ad quatuor milliaria Italica, sive ad quatuor milia passuum elevari, ac supra terram eminere, quanta est altitudine Alpium gradatim ascendentium. Quod si ubique terrarum sequētū altè fuerint aquae, ut videtur (idque significat Script. cap. 8, vers. 3, ubi ait aream Noe in aquis diluvii fluctuantem, iis sensim decrescentem, tandem septimo mense quievisse super montes Armeniā, ac decimo mense allorum cacumina montium apparuisse; ergo illuc usque aquis fuerant obiecta), sanè ingens fuit peripheria aquarum, qua facilē in se quatuor maris et amplius complectentur, ut patet geometricè spatium hoc excedentē et medient; quod enim altius scanditur, cō peripherie capacitas magis dilatatur, ac geometrī progressionē gradatim excedit in quantitate ingentem. Mare enim longē, minus est terra, ac videtur non multo majus esse montibus et collibus; in horum enim locum successit. Deus enim ē terra

pruis rotundā montes elevat, ut per hoc in eā faceret serobes et fossas, in quas induceret aquas, que prius terram oppreserat, ut terra aquis vacua posset habitari. Igitur mare parum contulit ad tantum diluvium. Rursum vapores à terrā elevati aliae aer, non videnter potuisse reliquias continere; nam ut ex vapore et aere fiat aqua, debet magna fieri aeris condensatio. Decem enim unciae aeris, in longe plures, non efficiunt unam unciam aquae. Quare etiamē major pars aeris fuisset conversa in aquam, vix videtur sufficisse ad tantam aquarum molem prastandam, etiamē eas ad Deo per rarefactionem extensas et expansas esse asserentes, presertim quia si valde rarefacte fuissent aquae, suissent utique valde subtiles, leves et aeris; unde non potuisse eis innatae et supernaturae arca tam gravis et onusta. Adde, tunc loco aeris in aquam versi et densati debuitus alia corpora succedere, aut ingens relinquū vacuum, quod natura abhorret a certè nova aqua, vel novus aer à Deo creari, et post diluvium amihilari, quod etiam absolum videtur. Quare nonnulli viri docti dicunt se rationibus jam alatatis cogit ut fateantur cum Oleastro et Eugubino aquas, que diluvium causarunt, esse illas quae primū super celos in maximā copiā à Deo ad hoc repositae sunt, idēque Deum in firmamento fecisse extractas sive meatus, per quos haec aquae descendenter; hoc enim plaus Mosis narratio exigere videtur. Cum enim aqua vera, ad diluvium opportunas in celo reparianus, tot tantisque aeris communates vestigare non est opus. Adde, multi veteres et moderni censeunt, coeli non esse solidos, sed liquidos et fissiles instar aeris vel aetheris, quod si concedas, facile per eos descendere potuerint aquae. In locum verò aquarum supererūrum ne esset vacuus, vel successit aer et aether, qui cum aqua superius videtur commutato locum tempore diluvii; vel certè aquas reliquias, que super celos tempore diluvii manserunt, Deus rarefecit, ut locum aquarum sociarum, qua descendebant, implerent. Porrò, acceleravit, inquit, Deus descensum aquarum singulari impulsu; nam si naturali motu descendissent, impeditissim in descensu loco iam alto et remoto, plusquam centum annos, ut ostendit cap. 1, v. 14. Favet huic sententia S. Petrus Epist. 2, c. 3, 5, ubi si accuratē verba expendas, videetur dicere aquis diluvii perisse mundum, id est, celum et terram, sicut idem peribit in fine sui ignis conflagrationis. Igitur sicut non tantum elementa, sed et ipsimē coeli, ut ipse ait v. 12, hoc igni ardentes solventur; sic patet videatur iudicium in diluvio aquis fissi et obruti, ut a quodammodo perisse censer possint. Hoc enim plena S. Petri antithesis exigere videtur. Unde v. 5, ali: *Quod celo erant prius et terra, etc., per quae illa tua mundus aqua inundatus periret; ceili autem quae nunc sunt, etc., igni reservari, q. d.: Mundus et coeli priores periisse diluvio: coeli autem, qui post diluvium a Deo sunt restituti, et nunc extant, simili modo reservantur igni, ut ex conflagreat et perireat; quo circa sudbit v. 15: Novis verò celos et novam terram secundum promissa ipsius expectamus.* Accidit, quod Esdras

lib. 4, c. 6, v. 41, firmamentum vocat spiritum, id est, aeren vel aetherem; hunc enim ipsi vocat spiritum, ut patet v. 59. Ista ipsi, qui posse hoc principio, quod coeli sunt liquidi vel fuisse, non male philosophantur, ac facilius clarumque tantarum, quanta ad diluvium requirebantur, aquarum dant causam.

Véritum, quia Aristoteles et philosophi hoc principium periegant, et quia aqua illa supra celos subtilis sunt, et coelestes, ac longissime remota à terra; idcirco, resp. et dico primo: Solum mare tantum diluvium causare non potuit; diluvium enim longè maior fuit tunc mari. Mare enim respectu terre est exiguum; nam cùm à terra separatum est, successi dilutaxat in locum fossarum et scrobum, è quibus elevati sunt montes; quare ferè sibi quantitate montes adequat, ut iam dictum est. Rursus nauta qui bolide profundatatem maris explorarunt, asserunt mare in sui međi, ubi profundissimum est, communiter non esse profundius dimidio millari Italiano, hoc est, quingentis passibus; cum semidiamebra terra sit trium millioni milliariorum, uti passim docent mathematici. Quid est dimidium milliare, etiam in supremā, idēoque amplissimā superficie terre, si computaret cum tribus milibus milliariorum, que est mensura profunditatis terra superficie usque ad centrum? Insper mare vix operatur dimidium superficie terra, ne illos montes; inde Esdras lib. 4, cap. 6, v. 42, ait aquas et mare occupare septimum tantum terrae partem. Quare his ad calcum subductis, sequitur mare vix esse millesimam partem terra; spatium autem ad quod diluvium exiret super terram, continuo ducentesimam et trigeminam octavam partem terra, uti mox dicam; qui numerus contineat millenarium quater et amplius, quòd fit, ut ad spatium hoc, ad quod diluvium excrevit, aquis implendum quatuor maria non sufficessent, nisi dicamus mare ad quadruplum solito magis à Deo fuisse rarefactum.

Dico secundo: Causa diluvii fuere vapores è globi terra et maris sursum elevati, ibique in pluvias resoluti. Pro quo nota. Si ponas diluvium ad quinque milliaria Italicá supra terram excrevisse, operuit altissimos montes ad 15 cubitos; montes autem aliquip ad quatuor milliarria supra terram attolluntur. Ponamus ergo ad factorem diluvium, diluum ad quinque milliarria supra terram excrevisse, dico spatium hoc quinque milliariorum non esse nisi ducentesimam trigeminam octavam partem globi terra, ut perit mathematici subductis rationibus Romæ mihi ostenderentur. Jam facile fui De 258 partem terra, cui innixum est mare, in vapores vertere, eosque in pluvias convertere; hi ergo totum hoc quinque milliarium spatium implerent. Ailde, aquam decuplo raroerem esse terram quare dictum numerum 258 portionis terra, sufficientis ad implendum spatium quinque milliarium jam recessum, multiplicandum esse per decadum quod si facias, provenient 2580: quare 2580 pars terra resoluta in vapores et pluvias, sufficit ad implendum hoc spatium quinque milliarium. Quid est 2580 pars terra ad totum terrae globum? In locum vero huius portioni

COMMENTARIUM. CAP. VI

terre in vapores abeuntis, successit aer et aqua, per rarefactionem dilatata, et solito magis expansa.

Denique potuit Deus pluvias per modo rarefacere et extendere; quo dato, multò adhuc minor terræ et pluviarum portio, ad spatiū impudenter sufficit. Probabile quoque est, Deum partem aeris in pluviam et aquam convertisse. Tria ergo elementa, scilicet aer, aqua et terra, ad tantum diluvium causandum concurrenerunt. Locum S. Petri explicui in Comment. Epistola ejusdem.

VERS. 12. — QUADRAGINTA DIESBUS. Pluviae hujus tam
continuae causa fuit, assidua vaporum multiplicatio et
conversio in aquas. Deus enim tunc vapores, aerem,
aliaque in aquas resolvat continuo per 40 dies, cas-
que misericorditer non simul, sed sensum deprimit,
ut interim tercentur et ponitentem homines, ait
S. Chrysost.

Nota. Putat Oleaster non tantum per dies hos 40, sed etiam per 150 sequente, continuò pluisse; verò Scriptura tantum asserit, 40 diebus pluisse, quo satis innuit, post 40 dies cessasse pluviam; ita Abulens. et Pererius.

VERS. 15. — IN ARTICULO (in puncto) DIEI ILLIUS; hebreiā est *be'əm ha'im*, in osse diei, id est, in substantiā (osso enim dant substantiam firmam corpori) illius diei, puta illo die 17 mensis secundi, anno 600 Non ingressus est, scilicet ultimè et compleì, Noe cum omnibus in arcam. Notandum enim ex v. 4, 4 et 7, Noe in arcam ingressi cepisse septem diebus ante diluvium, ac per eos dies sensim cibaria et animalia induxisse in arcam, ita ut ipso die diluvii, qui fuit decimus septimus mensis secundi, omnia, et omnes perfectè essent ingressi; ergo *ingressus*, significat hic autem, non inchoatum, sed completum et perfectum. Voluti enim Dei clementia, hisce septem diebus, per apparatum quem faciebat Noe, perque continua inductiōnem animalium et cibariorum in arcām, homines monere de instanti diluvio, et commovere ad poniendam. Ita S. Ambros, Stotatus et Perorans.

VERS. 14. — UNIVERSÆ AVES, ÓMNESQUE VÖLUCRES.
Aves sunt, quæ pennas habent; volucres, quæ alas,
sive ean pennæ sint, sive membranæ, quales habet
vespertilio.

VERS. 16. — INCLUSIT EUM DOMINUS DE FORIS, scilicet, extrinsecus ostium arcæ, contra aquas, bitumine obliniendo, quod Noe, utpote arcæ jam inclusus, facere non poterat. Unde Hebrei habent, *clausit Dominus pro eo*, vel ut Vatabl. vertit, *post eum*. Vide quantum curam et providentiam Deus habeat Noe et sursum.

VERS. 17. — FACTUMQUE EST DILUVIUM. TROPOL. S.
AMBROS. lib. de Noe cap. 13: *Diluvii species*, ait, *typus*
est purgationis animae nostrae. Itaque cum mens nostra se
a corporalibus mundi hujus illecebris, quibus ante dele-
cabantur, abluerit, bonis quoque cogitationibus veteris
collinem cupiditatis absterget, tanquam purioribus ab-
sorbens aquis turbidorum prius amaritudinem fluen-
torem.

VERS. 18. — AQUEA PRAEVALUERUNT NIMIS, ita ut de-
mos et urbes everterent, arbores eradicarent, omnia
que sata et germina solo sternerent, nimirum tunc, u-
canit Ovidius :

Omnia pontus erant, et dearent littora ponto.
Nota hic rursum constantiam fidei, et spei, et patientie in Noe. Erat enim in tentationibus gravissimum ut mirum sit cum non desperasse. Primum enim reliquias cogebatur dominum, amicos et omnia; inquit cor intermitte video. Secundum, quasi in carcere et tormentis, factore animalium clausus erat. Tertio, temore quætabatur, videns tantam Dei iram, aquas undique irruentes, inquit nil nisi presentem mortem aspiciens. Si enim in mari est fluctibus timentes homines quantum timuit Noe? Quarto, timere poterat ne eum ipsum ob culpan aliquam relinquenter Deus. Quinto nesciebat quādūt tam temporas duraret. Sexto non videbat eum; clausus enim erat arca. Septimus erucabat eum interius omnium hominum et animalium. Octavo, laborabat, ut suos in arca consolaretur et confortaret, ne desperarent. Quis in tanis tentationibus non succubuissebat, ac mori precelegisset? Verum omnia haec sustinuit et superavit Noe uia Dei pinnax ejusque promissioni et providentia; quoniam nullus erat aliud auxilium aut consilium. Ita suos exercevit et perficit Deus, dum omnis fulcra eis admittit, ut totos sub Deo committant. Discimus et nos in artis quibusdam Deo Unire, in eumque maxime sperare; Dominum enim est qui suos mortificat, et vivificat; deducit ad inferos, et reducit. Qui mirum ergo, si Noe à fide ita laudet Paulus Hebr. 11, 7, et Ecclesiast. c. 44, 12.

VERS. 20. — QUINTDECIM CUBITIS ALTIUS FUIT AQUA SUPER MONTES. Ergo perlungit diluvium usque ad immensitudinem regionis aeris; et cōmē perlungit Olympus et alii montes celstissimi; ergo diluvium paradisum quoque obruit et destruit. Putant aliqui, quod tantundem, puta quintdecim cubitis, supra terram et montes excedet ignis conflagrationis in fine mundi, illudque inuiuī sanctus Augustinus lib. 3 de Genes. ad litt. cap. 2, idque profat ex 2 Petri 3, vers. 5 et 7. Falsemē ergo est, quod Cajetanus consuevit, montes quod huius operi dicuntur, esse illos, qui sunt sub celo aereo, non autem illi, qui superant medium aeris regionem, quales ait ipsa esse Olympum et Atlantem; hoc cuius reprobatur scriptura. Hic, quae omnes terra montes diluvio superatos et obrutos asseraverat, ut recte advertit S. Augustinus. lib. 45 Civit. 27. Fundamentum quoque Cajetani, scilicet quod aliqui montes supererant medium regionem aeris, sive locum pluviae et nivis, non existunt. Nam cacumen Atlantis nibilis tegi comprehendetur est.

Nota. Quintdecim cubitis aqua excessit omnes montes, ne gigantes longissimi, aut aliud animal vastissimum, in altissimi montis vertice servari posset. Quare non tradunt Iudei, Og regem Basan fusse ex giganteis illis, de quibus dictum est c. 6, quodque in altissimo monte consistens, evaserat diluvium, idque propter ex eo quod dicitur Deut. 3, v. 10: *Solutus Og resistet de stirpe gigantum; fabella est; sed enim Og*

fuissest 800 annorum; tot enim anni sunt à diluvio, usque ad ingressum Hebraeorum in Chanaan, quando ab eis occisus est Og, Deut. 5, v. 5.

Querere, quid fecerit Noe cum suis toto tempore in arcā. — Resp. Tornillus, cum commiseratum esse ceteris omnibus perentibus, sibi congratulatum esse de suā salute in arcā, ac Deo gratias egisse. Secundō, vacasēs precibus et contemplationi. Tertiō, se et animalia cuncta curasse, dando cibū et potū, sordes everroendo in sentiuā, indeque per antīam et situlas extollendo, et extra arcam per fenestras, que superius erant, ejiciendo. Denique rem omnem arca administrasse.

VERS. 22. — ET CUNCTA IN QUIBUS SPIRACULUM VITE EST IN TERRA, MORTUA SUNT. Hebreo ad verbū sic habent: *Et omne cuius fatus spiritus* (id est, fatus respiratio sine respirans) *vite in naribus ejus ex omnibus que sunt in arida, mortua sunt*, hoc est: *Omnia omnia in terra respirantia mortua sunt*. Unde Tigurina verit: *Et quidquid erat in cuius naribus spirabat fatus vita, de omnibus que in siccō degebat, mortua sunt*; Vatabl., *jam interierunt*. Admittit in *siccō ob* pisces, qui in humido, puta in aquā, versantur: hi enim mansere vivi et superantes. Pagnin., *omnia, in quorum facie erat ardentia vita, ex omnibus que erant in siccō, mortua sunt*; Septuag. verò sic: *Et omnia que europee habebant spiritum vita, et omnis qui erat super aridam, mortuus est*; Chaldeus: *Omnia in quibus est spiraculum spiritus vite in naribus suis, ex omnibus que sunt in arida, mortua sunt*.

VERS. 24. — OPTINUERUNST AQUE TERRAM CEN-
TUM QUINQUAGINTA DIEBVS. Nota, hos 150 dies, non cessantando seorsim, post 40 dies pluvias, de quibus v. 42 (ut volunt Joseph Chrysost., Tostat., Cajetan.) sed eos includere; nam à 17 die mensis secundi, quo coepit pluvia et diluvium, usque ad diem 27 mensis septimi, quando immunitus quis arca quiete in montibus Armenie, ut habeatur cap. 8, v. 4, tantum interfluit dies 160, ergo prius 40 diebus fuit pluvia, quā terra et montes omnes ad quindecim cubitos fuerunt obruti; deinde per sequentes centum et decem dies, manxit aqua in hoc suo statu et altitude, post quos copii decrescere, ita ut decimo post die arca quiesceret in montibus Armenie; tot enim universum numerantur dies, à 17 die mensis secundi, quo coepit diluvium, usque ad diem 27 mensis septimi, quo quiete arca, nimuris dies 160, quo es modio, quo jan dixi, parti et distribuere oportet. Ita Lyran., Hugo., Pe-
rius.

Horrendum fui hoc diluvii spectaculum: sensim CAPUT VIII.

1. Recordatus autem Deus Noe, cunctorumque animantium, et omnium jumentorum, quae erant cum eo in arcā, adduxit spiritum super terram, et immunitus sunt aquae

2. Et clausi sunt fontes abyssi, et cataractae colli; et prohibite sunt pluviae de celo.

3. Reversaque sunt aquae de terrā eentes et re-

cresentibus aquis, circumeurbant per domos tremulae matres cum parvulis, nescientes quā pergerent; surgebant alii pavidi de mensa, et effugium quererent; è cubili exiliebant sponsus et sponsa, huc ille, illuc illa fugiebat, ut salientem evaderet undam. Vi-
disses quosdam repente superiora domus, alios etiam

testorum cacumina condescenderent; nonnullos item ex celarum arborum ramos scandere; alios verò cum festinatione ad collivium montiumque juga se proprie-
serent. Sed frustra: nemo enim hanc aquarum vim et impetu evadere potuit. Ubique pavor, ubique tremor. O quām dolerant tunc, quod Noe hinc communimenter non audierant, sed irriserant! O Noe, quām sapienti, inquietabant: o nos dementes, quām stolidi fuimus! è si jam licet arcam ingredi, quām cuperemus etiam totū vitā in ea includi! Potuimus aliquando, sed non luimus: nunc volumus, sed non possumus. Sero sa-
piunt Phryges. Ex hisce et similibus vides, quām horrible fuerit diluvium; quod ut magis videoas et ap-
prehendas, imaginare te in vertice montis consistere, ac videre aquas totam terram inundantes, omnia sternentes, homines animalia sorbentes, exsorcentes, et montes omnes superantes; ita quod ad tandem in vertice consistentem pertingentes, teque pariter ha-
rientes et mergentes. Hinc disce quid sit peccatum, quod hanc cladem toti orbī induxit; et si tale fuit diluvium sicut in terra, quale erit diluvium ignis in gehennā? Cogita quām terribilis sit Deus in consilis suis super filios hominum, quām terribilis sit eis iusta et vindicta. Elevaverunt flumina fluctus suos, à vo-
cibus aquarum nullarum. Mirabiles elationes maris, mi-
rabilia in altis Dominus. Quid ergo erit in die iudicii, qui similiter omnes ex improviso obruerit? Audite Christom ipsissimum veritatem Matth. c. 24, 57: *Sicut in diebus Noe, ita erit et adventus filii hominis. Sicut enim erant in diebus ante diluvium comedentes et bibentes, mbe-
ntes, et neptui tradentes, usque ad eum diem, quo intravit Noe in arcā, et non cognoverunt, donec reu-
liverint, et tulit omnes; ita erit et adventus Filii ho-
minis.* Tunc, inquit ex S. Bernardo Hugo card. an-
gustie erunt via undique reprobus. Superius erit iudex iratus; subitus, horrendum chaos; à dexteris ad
peccata auctorianta; à sinistris, infinita demona ad supplicium trahentia; iūris, urens conscientia; for-
ris, mundis ardens. Misericorde deprehensus, et quōd effugies? latebra, erit impossibile; apparet, in-
tolerable. Si queris, quis te accusabit? dico, quid totus mundus; quia offensus Creatore, omnis crea-
tura odio habet offendentem, puta peccatorem. ▶

CHAPITRE VIII.

1. Mais Dieu, s'étais souvenu de Noé, de toutes les bêtes sauvages, et de tous les animaux domestiques, qui étaient avec lui dans l'arche, fit souffler un vent sur la terre, et les eaux commencèrent à diminuer.

2. Les sources de l'âme furent formées, aussi bien que les caractères du ciel; en sorte que les eaux de la mer qui se répandaient sur la terre, et les pluies qui tombaient du ciel, furent arrêtées.

3. Les eaux étant agitées de côté et d'autre, par le

deunte; et copérant minui post centum quinqua-
ginta dies.

4. Requievit arca mense septimo, vigesimo se-
ptimo die mensis, super montes Armeniae.

5. At verò aque ilani et decrescerant usque ad de-
cimum mensem; decimo enim mensē, primā die mensis, apparuerunt cacumina montium.

6. Cūque transiit quadriginta dies, aperiens
Noe fenestram arcę, quan fecerat, dimisit corvum.

7. Qui egrediebatur, et non revertebatur, donec sic-
carent aqua super terram.

8. Emisit quoque columbam post eum, ut videret
si iam cessassent aquae super faciem terrae.

9. Quia enim non invenisset ubi reposeretur pes
ejus, reversa est ad eum in arcam; aquae enim erant
super universum terram: extendit manum, et ap-
prehensam intulit in arcam.

10. Expectatis autem ultra septem diebus aliis,
rursum dimisit columbam ex arcā.

11. At illa venit ad eum cum vesperam, portans ra-
num olive virgentibus foliis in ore suo. Intellexit ergo
Noe quid cessasset aqua super terram.

12. Expectavite nihilominus septem alias dies: et
emisit columbam, quae non est reversa ultra ad eum.

13. Igitur sexagesimo primo anno, primo mensē,
primā die mensis, immunitus sunt aquae super terram:
et aperiens Noe tectum arcę, aspergit, videlicet quod
exciscata esset superficies terra.

14. Mense secundo, septimo et vigesimo die mensis,
arcfacta est terra.

15. Locutus est autem Deus ad Noe, dicens:

16. Egedre de arcā, tu et uxori tua, filii tui, et uxo-
res filiorum tuorum tecum.

17. Cometa animantia que sunt apud te, ex omni
carne, tam in volatilibus, quam in bestiis et universi
reptilibus que reptant super terram, edue tecum, et
ingredimini super terram: crescete, et multiplicamini
super eam.

18. Egressus est ergo Noe, et filii ejus, uxor illius,
et uxores filiorum ejus cum eo.

19. Sed et omnia animantia, jumenta et reptilia quo
reptant super terram, secundum genus suum, egressa
sunt de arcā.

20. Aedificavit autem Noe altare Domino; et tol-
lens de cunctis pecoribus et volucribus mundis, obtu-
lit holocausta super altare.

21. Odoratusque est Dominus odorem suavitatis, et
oī: Nequaquam ultra maledicam terrae propter ho-
mines; sensus enim et cogitatio humani cordis in ma-
lum prona sunt ab adolescentia sua: non igitur ultra
percutiam omnem animam viventem sicut feci.

22. Cunctis diebus terre, sementis et messis, frigis
et aestis, astas et hiems, nox et dies, non requiescent.

COMMENTARIUM.

VERS. 1. — RECORDATUS AUTEM DEUS NOE. Quis
Deus oblitus fuerit Noe, cūm eum in illa horribili
aqua rūbi, cum arcā fluitantem reliquit; nūc

violence de ce vent, se retirerent, et commencèrent à diminuer après cent cinquante jours.

4. Et le vingt-septième jour du septième mois, l'ar-
che se reposa sur les montagnes d'Armenie.

5. Cependant les eaux allaient toujours en diminuant
jusqu'au dixième mois, au premier jour duquel le som-
met des montagnes commença à paraître.

6. Quarante jours s'étaient encore passés, Noé ouvrit
la fenêtre qu'il avait faite dans l'arche, et laissa aller
le corbeau.

7. Qui était sorti ne revint plus, et demeura ainsi
seul dehors, volant de tous côtés, jusqu'à ce que les
eaux de la terre furent sèches, et qu'il eut été rejoint
par les autres animaux.

8. Il envoya aussi une colombe après le corbeau,
pour voir si les eaux avaient cessé de couvrir la terre.
Mais la colombe n'avait pu trouver de lieu sec
où mettre le pied, parce que les montagnes, d'où l'eau
s'était retirée, étaient couvertes de bœuf; et que la terre
était encore toute couverte d'eau, elle revint à lui; et
Noé étendit la main, la prit et la remit dans l'arche.

10. Il attendit encore sept autres jours, et il envoya
de nouveau la colombe hors de l'arche.

11. Elle revint à lui sur le soir, portant dans son
bec un rameau d'olivier, dont les feuilles étaient toutes
vertes. Noé, reconnaît donc que les eaux s'étaient
rétrécies de dessous la terre.

12. Il attendit néanmoins sept autres jours, pour
donner le temps à la terre de se sécher entièrement; et il
envoya la colombe, qui ne revint plus à lui, ayant
trouvé la terre sèche et en état d'être habile.

13. Ainsi l'an de Noé six cent un, au premier jour du
premier mois, les eaux qui étaient sur la terre se retré-
rent entièrement: et Noé ouvrant le toit de l'arche, et
regardant de là, il vit que la surface de la terre était
sèche: cependant il demeura dans l'arche, attendant
l'ordre de Dieu pour en sortir.

14. Mais le vingt-septième du second mois de l'année
d'après qu'il y fut entré, la terre fut toute sèche, et en
état d'être habile.

15. Alors Dieu parla à Noé, et lui dit:

16. Sortez de l'arche, vous et votre femme, vos fils
et les femmes de vos fils.

17. Faites-en sortir aussi tous les animaux qui y
sont avec vous, de toutes sortes d'espèces, tant des oise-
aux, que des bêtes, et de tout ce qui rampe sur la ter-
re; qu'ils s'y multiplient; croissez-y aussi vous-mêmes,
et vous y multipliez.

18. Nōs sortir donec de l'arche avec ses fils, sa femme
et les femmes de ses fils.

19. Toutes les bêtes sauvages en sortirent aussi, les
animaux domestiques, et tous ce qui rampe sur la
terre, chacun selon son espèce.

20. Or, Noé dressa un autel au Seigneur; et pre-
nant de tous les animaux et de tous les oiseaux purs,
et les lui offrit en holocauste sur cet autel.

21. Le Seigneur connaissant les dispositions du cœur
de Noé, agréa son sacrifice, et le reçut, comme on re-
çoit une oïe très-agréable; et il dit: Je ne répara-
drérai plus une malédiction sur la terre à cause des pé-
chés des hommes, parce que l'esprit de l'homme et toutes
les pensées de son cœur sont portées au mal
dès sa jeunesse. Je ne frapperai donc plus de mort,
comme j'ai fait, tout ce qui est vivant et animé; mais
je me rappellerai à la faiblesse de l'homme, et je le laisserai
vivre malgré ses infidélités.

22. Ainsi, tant que la terre durera, les semaines et
la moisson, le froid et le chaud, l'été et l'hiver, la
nuit et le jour ne cesseront point de s'entretenir, sans
que désormais il arrive aucun changement semblable qui
en interrompe universellement le cours.

fiante diluvio ejus recordari dicunt, quia cum inde
jam liberat, ait Theodoret.

Audivimus e. præc., interitum omnium impiorum;

hic audimus consolationem piorum. Sicut ergo prius ostendit gaudium impiorum in hucten fuisse conservatum; ita hic declarat piorum tristitiam in gaudium esse conversam, iuxta illud Tobie: *Hoc pro certo habet omnis qui colit te, quod vita ejus, si in probatione fuerit, coronabitur.*

ADDXIT SPIRITUM, id est, Spiritum sanctum, inquit Theodor. et S. Ambros. Secundum, Rupert. per spiritum accipit solem, qui suo ardore siccarit aquas. Verum dico, **spiritum**, id est, ventum validum, qui vi, non tam naturali (quoniam enim id fieret in tantis aquis, tam brevi tempore?) quam divinâ, partim siccat et consumeret aquas, partim eas denserat, et cogeret in abyssum et alveum unde eruperant, quo facta eas ibi reclusit, clausis abyssi fontibus et orificiis, et hoc est quod sequitur: *Clausi sunt fontes abyssi*; ita S. Chrysost. et Ambros. Quia sit haec abyssus dixi c. 7, v. 11. Idem ventus eadem vi efficit, ne ex hoc diluvio, ulla postea lues, vel pestilens quippiam spargeatur.

VERS. 2. — **ET PROHIBIT SENT PLUVIE DE COLO.** Non quasi hucusque continuò pluerit per 130 dies, sed quod decrecente diluvio, Deus omnes omnino pluvias, etiam ordinarias prohibuerit, ut cito decrescerent aquae, et terra siccareret. Prohibuit ergo hic pluviam Deus per septem integras menses scilicet à 17 die mensis septimi, quo coepit aqua decrescere, ad 27 die mensis secundi sequentis anni, quo aerafacta est terra, ut patet vers. 14.

VERS. 5. — **EUNTES ET REDEUNTES**, euntes redeundo ad mare, et ab abyssum subterraneam, per varios meatus, perque occultas venas. Ita S. Hieron.

VERS. 4. — **MENSES PLUVIALES**, ab initio, non diluvii, ut volunt aliqui, sed anni, ut patet ex v. 15 et seq.

VIGESIMO SEPTIMO DIE. Ita legunt constanter latina Biblia, Septuag. et Patres omnes, et ratio evincit ita legendum esse; nam cùm per 130 dies aqua manentes in sua altitudine obtineretur terram, sequitur eas in sua altitudine mansisse usque ad diem 17 mensis Iulij septimi; copiæ enim diluvium 17 die mensis secundi, Jam à 27 die mensis secundi, ad 17 die mensis septimi, præcisæ intersunt 130 dies, post quos aquæ cooperunt decrescere, ergo 17 die mensis septimi ceperunt decrescere; non potuerunt autem uno die 13 cubiti, quibus quaquevum monies, non tantum Armenia, sed etiam illis aliore, in totâ terrâ superabant, ita decrescere, ut eodem die 17, arca quiesceret in montibus Armeniæ, sed sensis hoc factum est; ita videlicet, ut post 10 dies, puta 27 die ejusdem mensis, arca quiescere posset in illis montibus, ut hic dicunt. Valde enim lentè decrevisse aquas, patet ex eo, quod post quietem arca mense septimo, decimo tandem mense apparuerit cacumina montium. Quare Hebreæ et Chaldaæ hic, non tam mutila, quam distorta et divulsus sunt; nam pro 17, habent 27, nimirum pro dubius disjunctis vocibus *asar iom*, id est, decimo die, legendum est conjunctum unica voce *esrim*, id est, vigesimo, supple die.

Perperam ergo Eugubin., Cajet. et Lipoman. dixerunt nostrum textum hic esse corruptum.

MONTES ARMENIÆ. Hebraicè est, *montes Ararat*, quod Chaldeus verit, *montes Cordu*, quos Josephus et Curtius Cordiacos vocant. Hi montes, inquit Pelerius et Delrio, sunt pars Tauri montis (qui varia diversis locis nomina accipit), ubi est imminet Cilicia et Arax fluo, qui fortè Ararat hebraicè dicitur; inde Stephanus I. de Urbiis, Tarsum Cillekæ dictam putat à *reparatio*, id est, arefacio, quod in argumentum exsiccatio ibi primù terra, ibidem Tarsus sit condita; verum illi Tarsum à Tarsis filio Japheth conditam et appellata censetur.

Nota. Armenia postea ita dicta videtur, ab Aram filio Sem, nepote Noe, Genes. 10. Quod si etymon Hebreæ species, Aram et Armenia significat altam et excelsam; est enim Armenia omnium orbis partium celissima, idque vel ex eo colligitur, quod in montibus Armeniæ primum, decrescente diluvio, arca resederit.

VERS. 5. — **DECIMUM MENSEM**, non à excepto diluvio, ut vult Tostat. et Cajet. sed à excepto anno 600 vita Noe, ut patet c. præced. v. 11, et hic v. 15 et 14. Ita Lyran. et Perer.

APPARABERUNT CACUMINA. — Licet enim iam ante, mense septimo, arca quevierit in montibus Armeniæ, nondum tamen tum detecti erant montes; nam arce moles aliquot cubitis (puta septem vel octo) pondere suo sub aquas penetrarunt, ut solent facere naves onerariae. His ergo cubitis septem vel octo sensim decrescente aqua, tandem recteti sunt montes, ita ut Noe spectanti per arce fenestram, denunti mense decimo apparuerint cacumina montium. Verisimile est, ea prius fuisse recteta et nudata aquis, sed mense decimo primum apparuisse et visa esse ipsi Noe. Addit: Non est necesse dicere, aqualiter et aquo tenore, sensim semper decrevisse aquas. Verisimile est enim, initio eas magis decrevisse, idque ut arca amplius non fluitaret, sed subderaret in montibus Armeniæ, ad securitatem et consolationem Noe. Nam intitul statim non tantum per ventum siccatae et denseatae sunt aquæ; sed etiam à Deo subito redute sunt in suum abyssum, ex quod prodierant, que sanè ingentem aquarum copiam excepti, ibique sunt reclusæ. Unde v. 2, dicitur: *Et clausi sunt fontes abyssi*.

VERS. 7. — **Qui (corvus) EREDIEBATUR, ET NON REVERTEBATUR.** Chaldae, Joseph. et al nonnulli videunt, ipsa Hebreæ habent contrarium, scilicet, *corvus ereditabatur et revertebatur*. Unde Calvinus nostrum textum latuum falsitatem accusat; verum Septuag. nostri Interpres, et Patres omnes, præter Procopium, legunt cum negatione, *corvus ereditabatur, et non revertebatur*. Utraque versio et lectio verum habere sensum, ac proinde una cum aliâ facile conciliari potest.

Pro quo nota. Hebreæ ad verbum sic habent: *Corvus ereditabatur exendo et redendo*; scilicet, corvus hic emissus ex arcâ, teste S. Augustino, Chrysost. et aliis, videns cadavera in montibus jacentia, aut in

quis natantia, que necdā dissoluta, vel à piscibus devorata erant, illorum aviditate, aut potius, ut censet Perer. quia clausura in arcâ pertinet, libertatis erat avidus, in arcam regredi nolebat, quia tamea terra adhuc erat limosa et aquosa, subinde revolabat ad culmen arcæ, illiq[ue] insidebat, ut rursus ad cadavera revolare. Revertebatur ergo corvus ad cacumen arcæ,

non verò revertebatur ad Noe, in ipsam arcam, sed ultra citropite volitabat. Unde Noe ex eo, et quantum siccareret terra, scire non poterat; hinc paulo post columbam emisit, quid id exploraret. Vide Franc. Lucan notat. 5 in Genes.

Secundum et magis genuinè, hebreum *scob* significat redire, non ad Noe emittentem, sed ad pristinum locum, libertatem et consuetudinem. Unde *scob* sepe sumitur pro *recedere*, ut clarè patet v. 5, et Ruth 1, 16, et Ezech. 18, v. 26, et alibi sepe. Quare in hebreo ita est ad verbum: *Corvus egressus est egridiendo et recedendo, donec siccarerent aquæ super terram*; hoc est, magis ereditabatur egridebat, et recedebat, donec siccareret terra. Id enim naturale est avibus, ut dimisso è cœvo, quam longissimum aufragunt. Hunc vero sensus clarius explicit noster interpres, dám vertit, *ereditabatur, et non revertebatur*. Unde et S. Hieron. in Tradit. hebr. in Genes. ait in hebreo esse, *egressus est exiens et non revertens*. Ita solerter et doctè P. Gordonus 1. Controv. c. 19. Corvus enim exiens revertebatur ad suam libertatem, ad consequenter ad arcam non revertebatur, sed ab eâ longius et longius recedebat; et hoc significat hebreum *scob*.

Ex hoc loco corvus apud Hebreos in proverbium abiit, ut dicant *corvus mutans*, de eo qui missus est, et tardè, vel nunquam reddit.

Corvus non est reversus ad arcam, sed columba;

corvis sunt qui differunt penitentiam; dicunt: *Cras, cras; columba* gentes sunt, qui statim penitent, et redunt ad arcam. Hinc Alcuinus lib. de Virtutibus et Vitiis: *Foris*, inquit, *respondes: Cras, cras* (scilicet convertar); *ox corvina*: *corvus non reddit ad arcam, columba reddit*. Si tunc vis penitentiam agere, quando peccare non potes, quando peccata te diuiserunt, non tu illa; satis alienus es à fide, qui ad agendum penitentiam tempus senectus expectas. Alter S. Ambros. lib. de Noe, cap. 17. *Emissio corvi*, ait, significat quod omnis justus quando mundare soicit, quia tendebro sunt, et inunda, et teneraria, primo à se repulit. *Siquidem omnis impudenter atque culpa tendebro est, et mortua pascitur sicut corvus*. Et idem tanquam emititur et fugatur culpa, et separatur ab innocentia, ut nihil remaneat in viri justi mente tenebrosum. Denique egressus corvus non revertitur ad justum, quia fugians culpa omnia reprobatur, nec probat videtur et justitia convenire. Et cap. 18., columbam ad arcam reversam, ait significare simplices et innocentes, qui missi ad seculares convertentes, cùm illis videat inundasse maritiam, ne frustra laborent, et ei inquietarent, mox ad mensis arcam revolant. Tarde enim, inquit, inter astutias istius mundi, et secularium fluctus cupiditatum, por-

tum solet inventare simplicitas. Vide apud eum plura si libet.

DONEC SICCARENTUR AQUE: *ad donec*, non significat post terram siccatam convum in arcam regressum esse, sed tantum ante siccationem non esse regressum. Sic sumitur *donec*, Matthæi 1, v. ult., Psal. 409, 2, et alibi.

Vers. 9. — **UBI REQUIESCIERET.** Adhuc enim omnia erant limosa, et luto obsita.

AQUE ENI[US] ERANT SUPER UNIVERSAM TERRAM. Licet enim montes altos deseruerint, tamen adhuc totam terram planam, sive campstem occupabant.

Vers. 11. — **AD VESPERAM.** Toto die pasta (inquit S. Chrysost. hom. 26) ad comparem in hospitium nocturnum, reddit, ut nocturnum frigus vitet. Ita Delrio.

RANUM OLIVE: Quia olea semper virat foliis, teste Plinii lib. 16, c. 20. Potuit ergo olea hec, sub aquis diluvii annum integrum folia sua servare. Ita S. Chrysost. hom. 26., licet S. Ambros. 1. de Arcâ, cap. 19, malit oleam hanc sub aquis germinasse, non naturaliter, sed per Dei omnipotentiam.

Nota. Iles divinum straverit perspicue omnes arbores in planicie sitas, oleam tamen hanc, aliquasque atque arboreas et plantas, potuisse inter montium petras, quæ aquarum vim refringebant, servari. Nugantur hic Judei, qui ramum hunc fabulant allatum esse ex Sion, et monte Olivatrum, ad quem quasi sacrum non pergerit diluvium. Alii eum ex paradiso allatum somniant.

Tropologicè, oliva, inquit S. Ambros., est insigne divina misericordia; rursum oliva, inquit Perer. hieroglyphicum est pacis, victoriae, aeternitatis et felicitatis. Columba ergo hec cum ramo oliva Noe et mundo, quasi securitatem ab aquis, pacemque ac Dei reconciliacionem afferbat. Plura de symbolo olive dicunt Levit. 2, 1.

Alleg. Noe est Christus, arca Ecclesia; post passionem et mortem Christi, adduxit Deus spiritum reducere vite, cum Christum suscitavit à mortuis, tunque dedit hominibus Spiritum sanctum in remissionem peccatorum. Secundum, non statim siccata sunt aque per spiritum, quia Deus aquas conceperunt et tentatiū non ad peccatorum omnium, non statim exsiccat, sed cum tempore. Tertiū, arca primò requievit in montibus; quis tempore passionis Christi, Ecclesia in Apostolis constituit. Quartū, Noe 40 die fenestram aperuit, quia Christus 40 die post resurrectionem celos ascendit et reseravit. Quintū, corvus emissus non revertitur, quia Spiritus sanctus non emititur nisi suscitatur corpora nostra. Octavū, columba non sedit in terra lutosa, vel cadaribus, quia Spiritus sanctus non intrat in carnalem et malevolam animam. Nonò, columba ad vesperam venit, quia Spiritus sanctus novissimus Christi diebus effusus est. Decimò, columba afferat ramum olive;

quia Spiritus sanctus afferit nobis oleum divine gratiae, pacemque cum Deo. Undecimè, Noe per columham certificatur aquas cessasse, quia Spiritus sanctus reddit testimonium spiritui nostro, quod sumus filii Dei. Duodecimè, Noe tectum arca amovet, ut Christus omnia impedimenta amovet, ut liberum habeamus ingressum in celum: quod tune fieri, cùm dicit: *Venite, benedicti Patris mei, etc.*

Quod cessassent aquæ, quod usque ad arbores et terram essent immunitæ.

Vers. 12. — *IMMUNITA SUNT AQUE* usque ad terram, ita ut terra secca apparuerit. Ubi nota. Primo die mensis primi, anni 601 Noe, terra hie dicitur exscicata; intellige incheat, ita scilicet, ut esset nudata aqua, remaneret tamen adhuc limosa et conosca; nam perfectè à ceno et limo siccata est, post 57 dies, scilicet 27 die mensis secundi, ut dicunt v. sequenti, ita scilicet, ut Noe cum suis arcâ egredi, et per terram ingredi possit; ita per.

ET APERIENS NOE TECTUM ARCE ASPEXIT. Noe non aperuit totum arca tectum, sed tantum partem, putam alteram eam tabulam, quantum scilicet opus erat, ut commode supra ipsum tectum elevari posset, et inde undique circumspicere (quod non poterat facere de fenestrâ, utpote qua ad latus arca positâ erat) et videre, an jam ubique aquæ deseruissent terram.

Tropol. S. Ambros. lib. de Noe cap. 20, Noe, id est, vir iustus, aperit tectum ut speculator incorporela, puta Deum et coelites. Et idem, inquit, *iustus quem non videbat Dominum requirebat; corruptela exors; cupidus eternitatis.*

MENSES SECUNDUS, SEPTIMO ET VIGESIMO DE MENSE AREFACTA EST TERRA. Ex hoc loco patet diluvium diisse annum integrum, et decem dies; copit enim anno 600 Noe, die 17 mensis secundi; finitum autem anno 601 Noe, die 27 mensis secundi. Fuit ergo Noe in anno integro, et decem dies.

Putat Perer. annum hic lunarem intelligi, qui continet duodecim lunationes, sive duodecim luna circuitus per Zodiaccum, ac consequenter continet dies 554, id est undecim diebus minor est anno solari; hic enim continet dies 365. Ratio Pererii est, quia Hebrei utebantur mensibus, et consequenter annis lunabis; ergo iisdem videtur hic ut Moses.

Verius ergo est, feras has natando ad insulas pervenisse. Experiens enim docet, feras per integros dies et noctes, necessitate urgente, naturæ et natare. Hujus rei magnum indicium est, quod in novo orbe, puta in America, ferae haec repenter per totam continentem, et in insulis ei vicinus; in insulis vero à continentे quadrupedi itinere dissitis nequaquam reperiuntur (quia scilicet tandem ejunare, ut è natando perirent, non poterunt), ut si diligenter observasse, ditem in America habitaret, asserit noster Iosephus Acosta, 4 de Novo Orbe, cap. 21, unde addit, nullam vulpem, leonem, ursum, aprum, aut tigrinem reperi in insula Cuba, Hispanica, Margarita, et Dominga, quia longius à continentē absunt; perinde ut advenit Hispanorum in iisdem insulis nulli erant boves, equi, canes, vaece; quibus a Hispanis postea invectis, insule illa modo abundant.

Porrò tam homines, quam animalia ex hoc orbe in American penetrasse terrestri itinere, aut parvæ et facil navigatione, probabiliter conjectat. Acosta ex eo, quod Indi isti nec magnarum navium usum, nec magætis, astrolabii et quadrantis peritiam habuerunt, sine quibus si per plures dies in pleno mari naviges,

toto celo errabis. Hinc sit, sicuti insula occurrit à continente, atque aliis insulis valde disjuncta, qualis est Bermuda, eam omnini hominum carere commercio comperimus. Unde concludit ipse, quod America nostro huic orbi sit continua, nostraque terre aliquibus locis coherent, aut certè ab eâ non sit valde disjuneta, ita ut scaphis, aut parvis navigis eis traxi possit. Nam ad polum Arcticum non est omnis longitudine Americe sunt explorata, multique putant super Floridan latissimum esse terram, et Baccalæos usque ad Europe extrema porrigi.

Secundò, quedam fera ab hominibus vel luci, vel novitatis, vel venationis, vel magnificientis, vel alia à causa eis delata sunt, ut hui in cœlis spectanda deferruntur, quarum quadam ex eis clapsæ ad montes et silvas fugerunt, ibique generando multiplicarunt.

Si cui haec non sufficiunt, es ad Dei providentiam recurrat, dicatur, sicut cuncta animalia ab angelis in diluvio perducta sunt in arcam, ita post diluvium eorumdem operâ per varias terras in insulas fuisse dispersa. Ita Torriellus anno mundi 1951, n. 49.

Vers. 19. — *SCUTRUM GENUS SULM*, secundum specimen suum, q. d. Animalia binæ, vel septenaria, secundum species suas egressa sunt ex arcâ, ita scilicet ut animalia (mares et femine) ejusdem speciei simili egererentur.

Vers. 20. — *ALTARE*. Primum hoc est altare quod legitur in Scripturâ, tamen non dubium est, alia prius existit, utpote in quibus sacrificavit Abel, c. 4. Altera dicunt quasi alta ara, in quâ scilicet victimæ Deo mactantur et offerruntur; unde altare hebreicæ dicuntur *mizbeach*, à radice *sabach*, id est, *mactavit*.

HOLOCASTA ex septimo illo mundiorum animalium celibe, seu solitario masculo, uti dixi v. 2. Ita Diodorus Tarsensis in Catena.

Vers. 21. — *ONORATUSQUE EST DOMINUS ODOREM SUAVITATIS*, puta *odorem bone fragranie*, uti legit Novatus lib. de Trinitate, q. d.: Deus acceptavit holocaustum Noe, tanquam rem sibi suavem et gratam; Deus ex delectatis est, sicuti nos nidos carnium assarum delectantur et pascimur. Est enim sacrificium quasi cibus Dei. Unde Chaldeus verit suscepit *Domini cum beneplacito oblationem ejus*. Hebreicæ pro *odorem suavitatis*, est *rech hamimach*, *ordem quietis*, quia scilicet hoc sacrificium Deum generi humano iratum placuit et tranquillavit. Ita Vatabil. et Oleaster.

Loquitur Moses metaphoricæ et anthropomorphicæ, q. d.: Fumus hic sacrificii, et odor qui cum fumo ascendebat sursum, ad similitudinem suavis odoris placuit Deo, et quasi festorum peccatorum sustulit à naribus Dei, quia, ut ait S. Chrysost. *Justi Noe virtus fumum et odorum victimarum, Pro fece odorem fragrante*. Ita Plato et Lucianus similiter modo deos gentium inducunt, quasi suaviter odorantes sacrificia, eorumque nido gaudentes.

AIT AD EUM. Hebr. *anar el libro, dixit ad cor suum*. Chaldeus, verit, *dixit in verbo suo*; Septuag. *dixit recogitans*, seu post multam cordis cogitationem et considerationem, q. d.: *Dixit Deus hoc matru consilio, et*

deliberato decreto. Secundò, *z dixit ad cor suum*, protest accepit, pro, *dixit in corde suo*, vel ex corde suo, q. d.: Seriò, et ex intimo corde dixit. *z et enim sepius captur pro p' min, vel bet*. Teriò, Delrio sic explicat: *Dixit ad cor suum*, id est, dixit ad Noe, qui erat corculum Dei. Quartò, optimè ex phrasib[us] hebreis sic exponas: *anar el libro*, id est, dixit ad cor ejus, puta Noe, qui processit; ad Noe enim haec dici omnes veteres consentiunt, q. d.: Deus placatus sacrificio Noe, locutus est ei ad cor, id est, consolatus est eum, demulxit eum, dixit illi ea, que cordi ejus gravissima et jucundissima erant. Hoc enim est Hebreus *logi ad cor alienius*.

NEQUAM ULTRA MALEDCAM TERRE. *Maledicam*, id est, malefaciam, q. d.: Non amplius terram perdam diluvio, ut feci.

PROPTER HOMINES, propter hominum peccata.

SENSUS ENIM, q. d.: Miserebor humanæ infirmitatis et profligatiæ ad malum, a proprie eorum peccata deinceps non puniam, generali totius orbis diluvio; sed quosque peccantes propriis et particularibus peccatis castigabo. Volo enim ipsum humanum genus conservare et propagare.

SENSUS ET COGITATIO HUMANI CORDIS. Hebreicæ est *iesus teb hadam, figuratum cordis humani*, id est, ipsa natura et essentia hominis, puta ratio et voluntas, mala est, inquit Lutherus et Calvin. Sed incepit; nam ipsa natura, ratio et voluntas hominis sunt figuratum, non hominis, nec cordis humani, sed Dei et voluntatis divine. Figmentum autem cordis humani, est ipsa ejus cogitatio, intentio, machinatione, ut verit nos, Septuag. R. Kimehi, et alii passim, tam Hebrei, quam Graeci et Latini. Haec enim sibi fingit et plasmat homo in suâ cordis officina. Unde patet homo inesse liberi arbitrii, sicut figulus liber est, ut fingat tale vel tale figuratum, aut vas quod ipsi libuerit.

Secundò et melius, *figmentum*, id est, figurina et officina cordis humani, prona est ad malum, ut illud formet et effingat. Nam sicuti figurina in suâ figurina format lanæ, ollas, matulas; ita homo in sui cordis et concupiscentie officina, format sibi imaginationes rerum omnium, quas concepiscit. Haec ergo figurina, vel officina cordis humani peccato corrupti, est ipsa concupiscentia, sive sensus, et, ut Septuag. vertunt, *z s. v.*, mens peccato corrupta, et cogitabunda malorum, quæ motus concupiscentia profert et producit.

Dices: Ex concupiscentia nihil boni, sed tantum motus concupiscentia, qui mali sunt, prodire possunt; ergo ex corde humano nil boni, sed tantum malum prodire potest. Respondeo: Nego conseq. quia in corde humano est duplex officina, una concupiscentia, altera rationis, legis et virtutis, ita ad malum, haec ad bonum propendet. Hanc enim propensionem ad bonum naturaliter nobis inscritus Deus. Jam in hominis arbitrio est, ut operetur in officina concupiscentia, vel rationis, et consequenter ut eligat et operetur vel malum, vel bonum, præsentem si gratia Dei adjuvetur.

IN MALUM PRONA SUNT. Hebr. *ra*, id est, *mala sunt*, putat ipsa figura, cogitationes et machinationes, quas sibi format et fngit cor humanum, peccato et concupiscentia infectum et corruptum. Verbum noster interpres profundius videt *ra*, id est, *mala*, sumi causaliter, pro, *prona sunt ad malum*, aut, ut Septuag. vertunt, *incubunt in mala*; nam, ut dixi, figuratum sumit pro ipsa figurina, sensu et concupiscentia, que formaliter non sunt mala, id est, peccata, sed causaliter quia prona sunt ad malum, et ad malum hominem incitant. Itet enim est opposita ratio, cur Deus dicat se misertorium homini, ut amplius eorum peccata non puniat diluvio, quia sc̄e homines à nativitate infirmi, debiles et proni sunt ad malum; nam actualis malitia et peccatum, non misericordiam, sed iram Dei provocat.

AB ADOLESCENTIA SUA. Ex illi emis estate, ait S. Ambros., crescit malitia; nam diligenter et studiis pecandi incipit à juventute; ut puer quasi infirmus peccet, juvenis tanquam improbus, qui studiis cu-

CAPUT IX.

1. Benedicite Deus Noe et filii ejus. Et dixit ad eos: Crescite et multiplicamini, et replete terram.

2. Et terror vester ac tremor sit super cuncta animalia terre, et super omnes volucres celi, cum universis que moventur super terram: omnes pisces maris manu vestra traditi sunt.

3. Et omne quod moveatur et virit, erit vobis in cubum, quasi olera virentia tradidi vobis omnia.

4. Excepto quod carnem cum sanguine non comeditis.

5. Sanguinem enim animarum vestrarum requiram de manu cunctarum bestiarum; et de manu hominis, de manu viri et fratri ejus, requiram animam hominis.

6. Quicunque effuderit humanum sanguinem, fuditur sanguis illius; ad imaginem quippe Dei factus est homo.

7. Vos autem crescere et multiplicamini, et ingredimini super terram, et implete eam.

8. Hac quoque dixit Deus ad Noe et ad filios ejus cum eo:

9. Ecce ego statuum pactum meum vobiscum, et cum semine vestro post vos:

10. Et ad omnem animam viventem, qui est vobiscum, tam in volubribus, quam in jumentis et pecudibus terra cunctis, quae egressa sunt de arcā et universis bestiis terre.

11. Statuum pactum meum vobiscum, et nequam ultra interfecti omnis caro aquis diluvii, neque erit deinceps diluvium dissipans terram.

12. Dixitque Deus: Hoc signum federis, quod do inter me et vos, et ad omnem animam viventem, quo est vobiscum in generationes sempiternas.

13. Arcum meum ponam in nubibus, et erit signum federis inter me, et inter terram.

piat peccata committere, et in criminibus glorietur. VERS. 22. — CUNCTIS DIESB TERRE. Non quadam terra durabit; hæc enim stat in eternum, sed quadam in terra erit generatio et corruptio, erinique homines et animalia, proper que hec temporum varietas inducta est.

SEMENTIS ET MESSIS. Putat Isidorus Clarius, annum hie more Hebreorum in sex partes dividi, scilicet in floritionem, maturationem, calorem, seminacionem, frigus et restum, de quibus Delrio hic. Verum longe verius est, ut patet ex ipsis antithesis, hic describi, primò, vicissitudines laboris, unam seminandi, alteram metendi. Sementis enim hic significat tempus seminandi; messis, tempus metendi. Secundò, vicissitudines anni, astutem et hiemem. Tertiò, vicissitudines qualitatem et temperatum, frigus et aestum.

Non resurgentes, non cassabunt, non desinet sibi mutuo succedere, ut deserunt et cessarunt toto anno diluvii.

CHAPITRE IX.

1. Alors Dieu bénit Noé et ses enfants, et il leur dit: Croissons et multipliez-vous, et remplissez la terre; je vous établisse aujourd'hui les maîtres de tout ce qu'elles contiennent.

2. Ainsi, que tous les animaux de la terre, et tous les oiseaux du ciel soient frappés de terreur, et tremblent devant vous avec tout ce qui se meut sur la terre. J'ai mis aussi entre vos mains tous les poisons de la mer, je les ai soumis à votre puissance.

3. Nourrissez-vous de tout ce qui a vie et mouvement; je vous ai abandonné toutes ces choses pour être à l'avvenir votre nourriture comme les légumes et les herbes de la campagne, l'ont été jusqu'à présent.

4. Excepte seulement le sang sur la chair mêlée avec le sang, dont je vous défends de manger,

5. Parce que j'ai une extrême horreur de ceux qui répandent le sang. C'est pourquoi je vengerai votre sang de toutes les bêtes qui l'auront répandu; et je vengerai la vie de l'homme de la main de l'homme, et de la main de son frère qui l'aura tué.

6. Quiconque aura répandu le sang de l'homme, sera puni par l'effusion de son propre sang; car l'homme a été créé à l'image de Dieu, et Dieu ne saurra point qu'on détruisse impunément son image, qu'il a formée lui-même.

7. Croissons donc, vous autres, et multipliez-vous: entrez sur la terre qui est demeurée sans habitants, et la remplissez.

8. Dieu dit encore à Noé, et à ses enfants, aussi bien qu'à lui:

9. Je vais faire alliance avec vous, et avec toute race après vous,

10. Et avec tous les animaux vivants qui sont avec vous, tant les oiseaux que les animaux, ou domestiques ou de la campagne, qui sont sortis de l'arche, et avec toutes les bêtes de la terre que j'ai sauvées avec vous.

11. J'établirai mon alliance avec vous; et toute chose qui a vie ne péira plus désormais par les eaux du déluge, et il n'y aura plus à l'avvenir de déluge qui exterminera toute la terre.

12. Dieu dit ensuite: Voici le signe de l'alliance que j'établirai pour jamais entre moi et vous, et tous les animaux vivants qui sont avec vous.

13. Je metrai mon arc dans les nuées, non seulement comme le signe naturel de la pluie, ainsi qu'il l'a été jusqu'à présent, mais comme le signe particulier de l'alliance que j'ai faite avec la terre, et de l'assurance que je vous ai donnée, qu'elle ne sera plus désormais exposée à un pareil déluge.

14. Cùmque obduxero nubibus colum, apparebit arcus meus in nubibus:

15. Et recordabor foderis mei vobiscum, et cum omni anima vivente que carnem vegetat; et non erunt ultra aqua diluvii ad delendum universam carnem.

16. Erigite arcus in nubibus, et videbo illum, et recordabor foderis sempiterni quod pactum est inter Deum et omnem animam viventem universa carnis que est super terram.

17. Dixitque Deus ad Noe: Hoc erit signum federis, quod constitui inter me et omnem carnem super terram.

18. Erant ergo filii Noe, qui egressi sunt de arcā, Sem, Cham et Iapheth; porr̄ Cham, ipse est pater Chanaan.

19. Tres isti filii sunt Noe; et ab his disseminatum est omnis genus hominum super universam terram.

20. Cœpitque Noe, vir agriculta, exercere terram, et plantavit vineam.

21. Bibens vinum inebriatus est, et nudatus in tabernaculo suo.

22. Quid cūd vidisset Cham pater Chanaan, venunda scilicet patris sui esse nudata, mutuav̄ duobus fratribus suis foras.

23. At verò Sem et Iapheth, pallium imposuerunt humeris suis, et incidentes retrorsum, opererunt verenda patris sui; facies coram averse erant, et patris virilia non viderunt.

24. Erigilans autem Noe ex vino, cum didicisset quis fecerat ei filius suis minor,

25. Il dicit pour le punir: Que Chanaan soit mandit; qu'il soit à l'égard de ses frères l'esclave des esclaves. Il en usa ainsi pour ne pas mandat Cham que Dieu avait bénit en sortant de l'arche, et pour ne faire tomber sa malédiction que sur Chanaan, qui était le plus méchant des enfants de Cham.

26. Noé se réveillant après cet assoupiissement que vin lui avait causé, et ayant appris de quelle sorte l'avait traité son second fils.

27. Il dit pour le punir: Que Chanaan soit mandit; qu'il habite dans les tentes de Sem; et que Chanaan soit esclave.

28. Or, Noé vécut encore trois cent cinquante ans.

29. Et tout le temps de sa vie ayant été de neuf cent cinquante ans, il mourut.

COMMENTARIUM.

VERS. 2.—TENOR VESTER SIT SUPER CUNCTA ANIMA-LIA TERRE. Nota. Homo per peccatum plenum dominum in bestias amissit. Unde aliquatenus et semiplenum ei dominium liceat resistit et confirmat Deus. Indidit enim Deus animalibus timorem quemdam, quo hominem, quasi dominum suum, timent et reverentur; et si fere sunt, homini conspectum fugient; nec in eum seviant, nisi injurias facessant, aut fame urgentur; quin et pisces, ait S. Basil, hom. 10 Hexam. humanas umbras verentur, et ab ipsis aufugunt; inq̄ et elephas, sicut credimus Plinio l. 8, c. 4, hominem vestigia formidant. Hinc videmus sepius boves et equos a parvis pueris agi. Rursum, aves et feras homo sagitis dejeit; nec ulla est bestia tam fortis, que non possit per hominem capi et domari. Audi S. Ambros.

Epist. 53 ad Horontianum, verè et eleganter docentes quoniam feræ et irrationalia homini ratione agnoscant, ejusque mansueti imperio mansuescant. Sap̄e inquit, suspenderunt morsus suos revocare sono vocis humanae. Videmus innoxia canum dentes lepores sine vulnera capi; leones quoque ipsis, si vox hominis resutaverit, pradom dimittere; pardos atque ursos incitari ac revocari vocibus, equos plausus hominum fremere, silentio molire cursim. Denique sap̄e sine verbere prætereunt verberatos; ita vehementer illos incitat lingua flagellum. Addit deinde: Quid verò de maneribus loquer? Nutrit aries bellaria, ut placet homini, atque in flumina mersatur, ut nitor augeat. Oves quoque meliora pubula legunt, ut suavore succo facta distendant ubera; subuenient partibus dolores ut homini sua munera erant. Tauri de-